

بررسی مدیریت در کلاس درس

امنه قمرانی (نویسنده مسئول)

۱- معاون اجرایی بنت الهدی صدر خمیر
Amenhe.2912@gmail.com

چکیده

سابقه و هدف: مدیریت کلاس درس محور یا تصمیم‌گیری مشارکتی از ویژگیهای بارز نظامهای آموزشی در دهه اخیر به شمار می‌آید این امر مهم به ویژه در کشور های جهان دگرگونی های مهمی در روشهای اداره مراکز آموزشی و آموزشگاهها به وجود آورده است. هدف بررسی مدیریت در کلاس درس است. مواد و روشها: مطالعه حاضر از نوع توصیفی تحلیلی است و پس از بررسی مفاهیم با ارائه نتایج به پیشنهادات کاربردی پرداخته شده است. روش تحقیق حاضر توصیفی و روش گردآوری اطلاعات آن، کتابخانه ای است. بدین صورت که از منابع کتابخانه ای نظیر: کتاب، مقاله، منابع خارجی و ... و آموخته های محقق استفاده شده است. یافته ها: از نظر این پژوهش کلاس درس محوری نوعی ایجاد تغییرات آموزشی و بر نامه درسی است و این امر زمانی می تواند موثر باشد که همراه با درگیری فعال کلاس درس باشد. یعنی تمرکز زدایی پایدار در نظام آموزشی انتقال اختیار (تفویض اختیار) و قدرت تصمیم‌گیری به کلاس درس محول گردد. نتیجه گیری: از مباحث ایراد شده نتیجه گرفته می شود که فرایند مدیریت کلاس درس محوری به افرادی که در کلاس درس کار می کند اجازه میدهد تا جنبه های گسترده ای از موضوعات کلاس درس ای که در آن کار می کنند را در نظر گرفته از انرژی خود به منظور بهبود و توسعه کلاس درس بیشتر استفاده کنند.

کلید واژه: مدیریت، کلاس درس، آموزش، تصمیم‌گیری.

مقدمه

ایفای نقش فرهنگی در آموزش از جمله وظائف درخشانی است که تاریخ آن با تاریخ علم و تحولات آن عجین است. امروزه اصطلاح آموزش، در بر گیرنده همان نقشی است که پدید آورندگان علم، و تحول‌گران این صحنه از آغاز تا به امروز در آفرینش و شکل دهی فرهنگ‌های مختلف جهان داشته‌اند. در مفهوم کلاسیک از دانشگاه امروزی، که در سیر پیدایش و تحولات آن، تعیین محدوده‌ای مشخص‌تر از آن وظیفه عام به چشم می‌خورد، همچنین به واسطه پیچیدگی ساختارهای وسیع و عظیم اجتماعی این حد و رسم‌هائی که از نگاه سیستمی برای تعیین وظائف اصلی دانشگاه‌ها صورت گرفته، در ظاهر محدودیت‌هائی بر آن نگاه بی‌حصر ایجاد کرده است. لیکن تأثیر عمیق و رسمی و غیر رسمی آموزش عالی و دانشگاه در کلیه مسائل اجتماعی و انفرادی مورد تردید نیست. [۱].

فهم تامل اینکه چگونه مدیریت در کلاس درس می‌تواند می‌تواند سودمند باشد نیازمند مشخص کردن شرایط مورد نیاز برای برانگیختن و توانا کردن مدارس به منظور استفاده از قدرت تصمیم‌گیری خود و همچنین سازگار کردن نوآوری‌های متناسب و توسعه دهنده عملکرد کلاس درس است. [۲]

مواد و روشها

پژوهش حاضر یک پژوهش کاربردی است که با استفاده از روش پژوهش کیفی از نوع تحلیل محتوای استقرایی انجام گردیده است. در این مطالعه برای استخراج و تدوین مطالب از روش سه سو سازی استفاده گردید؛ یعنی مطالعه با بهره‌گیری از پژوهشهای مربوط و مبانی نظری انجام شد. این روش تحقیق از نوع روش تحقیق نظری است که با روش تحلیل محتوا و با رویکرد کیفی انجام گرفته است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، فیشهای برداشت شده از کتب گوناگون و از طریق مطالعه کتابخانه‌ای بوده است. قلمرو تحقیق، کلیه منابع اصلی و دست اول و همچنین منابعی بوده است که دیگران به صورت نقد در خصوص آنها تدوین نموده و به زبان‌های انگلیسی و فارسی بوده است. در این مورد محقق به سراغ منابع اولیه و وکتاب‌ها، آثار و نوشته‌های دست‌اولی که به طور مستقیم و غیر مستقیم به موضوع اشاره نموده رفته است. بر اساس تحلیل منابع، یافته‌های پژوهش را ارائه داده است و در نهایت این یافته‌ها را مورد بحث قرار داده است. شیوه انتخاب منابع که مبنای تحلیل قرار گرفته است، عمدتاً اصالت منبع، موثق بودن و مرجعیت نویسنده یا نویسندگان بوده است. همچنین قابلیت دسترسی به منابع نیز وجهه نظر قرار گرفته است و در پایان به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری بحث می‌پردازیم.

مبانی نظری

تعریف و مفهوم مدیریت:

مدیریت یعنی گردآوری اطلاعات و تنظیم آن‌ها در جهت انجام کارهای سازمانی یا مدیریت عبارت است از هماهنگی منابع انسانی و مادی، در جهت دست‌یافتن به هدف‌های سازمان و در تعریف دیگر مدیریت یعنی به وجود آوردن یا تأمین یک محیط مناسب، برای افراد سازمانی در جهت هدف‌های سازمان می‌باشد. [۳]

ویژگی‌های مدیر کلاس درس کیفی جامع

پس از مشخص کردن هدفهای میانی و سالانه کلاس درس نوبت به سازماندهی می‌رسد برای اینکار کمیته‌ای تحت عنوان کمیته مدیریت کیفیت جامع در کلاس درس تشکیل می‌شود که وظیفه‌ی آن هدایت و اشاعه‌ی مدیریت کیفیت جامع است مدیر کلاس درس به عنوان متولی اصلی فرایند بهبود در کلاس درس می‌بایست بعنوان رییس این کمیته شخصاً فعالیت را در دست گیرد مدیر کلاس درس باید دارای ویژگی‌های زیر باشد.

- 1- تلاش، فداکاری و وقت‌گذاری برای کار
- 2- تلاش مستمر در جهت افزایش هوش و ذکاوت خود داشتن
- 3- بخشندگی نسبت به دیگران وسخت‌گیری نسبت به خود داشتن
- 4- با غلبه بر نفس خود، فاتح دیگران شدن
- 5- نمونه بودن در فضیلت و عادت‌های پسندیده داشتن

6-روحیه ی مشارکت داشتن.[۴].

اجزا سیستم کلاس درس

اجزا سیستم یک واحد آموزشی به چهار قسمت زیر تقسیم می شود

1-ورودی های سیستم کلاس درس

2-فرایندهای کلاس درس

3-خروجی های سیستم کلاس درس

4-بازخورد

ورودی های سیستم کلاس درس عبارتند از: دانش آموزان ، معلمان ، منابع فیزیکی ، منابع مالی ، دانش نظری و علمی

فنی و پژوهشی [۵]

فرایند های کلاس درس عبارتند از : تدریس ، مدیریت ، ارزشیابی ، محتوا و روش ها به سخن دیگر آنچه در حد

فصل ورود دانش آموزان به کلاس درس تا خروج آنان در پایان سال تحصیلی اتفاق می افتد واز آنها فرد مورد نظر ومعطوف

به هدف را می سازد فرایند نامیده می شود. [۶]

خروجی های سیستم کلاس درس هم همان دانش آموختگان وفارغ التحصیلان هستند.

مثلاً" دانش آموزان به عنوان ورودی های سیستم ، تحت آموزش قرار گرفته ودر مسیر وجریان یاددهی - یادگیری

،تغییر رفتار داده ودر پایان سال تحصیلی به مرتبه و قابلیت هایی می رسند(خروجی). [۷].

منظور از بازخورد رابطه ای است که بین برونداد، درونداد وفرایند، باعملیات سیستم برقرار می گردد تا براساس

مقتضیات محیطی ونیازها به کار سیستم اصلاح گردیده وآن را در تعادل نگهدارد. [۸]

عوامل موثر در بالا بردن کارایی فضاهای آموزشی

دانش آموزان وقتی وارد کلاس درس می شوند در کلاس درس نیز به دنبال زیبایی می گردند وجذب زیباییها می شوند

لذا در آموزش وپرورش نوین ،با درک ضرورت توجه به این نیاز عاطفی وروانی هنرجویان بر گسترش زیبایی و استفاده از هنر و

فعالیت های هنری تاکید می شود.. [۹]

انواع برنامه های هنری نظیر نقاشی ،سرود،قصه،داستان،تئاتر و نمایش، هنرهای دستی شامل مجسمه سازی سرامیک ،

سفال گری و ... در سنین مختلف برای دانش آموزان و هنر جویان بسیار جذاب هستند و هر یک از آنها می تواند در زمینه

شاداب سازی کلاس درس و تعلیم و تربیت و تکوین شخصیت نسل جوان موثر واقع شوند . [۱۰]

یک فواره در حوضچه کلاس درس ،درختان سرسبز، تمیزی محیط ، رنگ دیوارها ،تهویه لازم در کار گاهها و... می تواند

زیبایی و شادابی لازم را برای کلاس درس به ارمغان بیاورد.

ایجاد محیطی جذاب به طوری که بتواند به شکل غیر رسمی حس یاد گیری ،تحقیق ،خواندن و گوش دادن را برانگیزد..

[۱۱]

تشکیل جلسات شعر خوانی ،برگزاری نمایشگاه کتاب و عکس ، اجرای نمایش واجرای موسیقی زنده در کلاس درس و

تشکیل سمینارها و همایش وسایر فعالیت های علمی و عملی ، هنری و فرهنگی می تواند در شاداب سازی کلاس درس نقش

مهمی را ایفا کند .. [۱۲]

تماشای فیلم ، بازی شطرنج و برنامه های اردویی دیگر را می توان نام برد، همه این فعالیت ها برای این است که محیط

کلاس درس زیبا ،دلچسب ، راحت وشاد وبدون کسالت باشد تا برای دانش آموزان ایجاد انگیزه کند. [۱۳]

مدیریت و نقش مدیر کلاس درس:

اجراء برنامه های آموزشی و پرورشی، مستلزم تهیه و تدارک تسهیلات و تجهیزات لازم از قبیل موارد زیر می باشد

ساختمان و تأسیسات کلاس درس، آزمایشگاه، کارگاه، کتابخانه، زمین ورزش، وسائل آموزشی، پرورشی، ورزشی و برای این

منظور، مدیرها باید فعالیت های خاصی انجام دهند. اشخاص، بنا به زمینه ی تحصیلی و کاری، در حوزه ی علمی فعال

هستند. مدیرهای کلاس درس هم از این قاعده مستثنی نیستند. اگر بپذیریم که مدیر کلاس درس باید زبانی بیاموزد، بدون شک آن زبان، زبان مدیریت خواهد بود. [۱۴].

مدیریت کلاس درس توجه بیشتر را به کیفیت و فرآیند محوری می دهد که در پیشبرد امور و بهبود بخشیدن به مدیریت کلاس درس باید به همه موارد، امکانات و روش ها توجه نمود. چراکه اگر در مدیریت کلاس درس فقط امکانات سخت افزاری مانند ساختمان، حیاط کلاس درس، سالن، اتاق ها، وسایل کمک آموزشی، آزمایشگاه و کارگاه و... را فراهم نماییم اما برنامه مناسب، روش صحیح و محتوای ارزشمند نداشته باشیم هیچ نتیجه و بهره ای نخواهیم برد، برعکس هم اگر به فرایند سیستم توجه جدی نماییم اما امکانات سخت افزاری که بعنوان پشتیبانی سیستم کلاس درس هستند را تامین ننماییم چندان در کار خود توفیقی نخواهیم داشت زیرا به عقیده روانشناسان حتی اکسیژن هوا، نور کافی، رنگ وضعیت فیزیکی، شکل و ابعاد کلاس در یادگیری موثرند [۱].

پس نتیجه می گیریم که در اولویت اول داشتن برنامه توجه به روش های تدریس، ارزشیابی مستمر از روش ها و میزان دست یابی به اهداف و تقویت مدیریتی که نتیجه ی همه ی تلاش ها و اقدامات آن معطوف به رضایت دانش آموزان و توسعه ی یادگیری باشد و در مرحله دوم توجه به پشتیبانی و تامین امکانات مالی و فیزیکی و از همه مهمتر رسیدگی به وضعیت معیشتی معلمان که در راستای اهداف فوق مجدداً تلاش می نمایند در بهبود بخشیدن به مدیریت کلاس درس مهم و ضروری است. [۲]

اختیارات مدیر کلاس درس

- ۱- برنامه ریزی مناسب جهت بهره گیری از مشا رکت کارکنان، دانش آموزان و اولیا ی آنان بر اساس مقررات و ضوابط مصوب.
- ۲- تنظیم برنامه سالانه کار کلاس درس بر اساس ضوابط آموزش و پرورش و به تصویب رساندن آن به وسیله شورای کلاس درس.
- ۳- استفاده بهینه از منابع مالی دولتی، با بهره گیری از مشارکتهای اختیاری، مردمی و کمکهای خیرین در اجرای مناسب برنامه های کلاس درس.
- ۴- ابلاغ شرح وظایف هر یک از کارکنان که مسئولان آموزش و پرورش آن را تعیین کرده اند و نیز نظارت بر اجرای صحیح آن.
- ۵- تشکیل جلسات شورای کلاس درس، انجمن اولیا و مربیان، شورای معلمان و شورای دانش آموزان و نظارت بر اجرای مصوبات آنها و ثبت و نگهداری صورت جلسات و سوابق. [۴]

نقش مدیران مدارس

مدیران مدارس نقش های متعددی را به عهده دارند. اما مطالعات نشان می دهد که شش نقش اصلی مدیر بیش از نقش های دیگر او مورد توجه قرار گرفته است. اگر چه مدیر تمامی نقش ها را به طور همزمان اجرا نمی کند، اما باید تلاش کند که آمادگی و مهارت کافی را در مورد هر یک از نقش های اصلی خود بدست آورد، تا اگر شرایط و موقعیت لازم فراهم شد بتواند کار خود را به نحو مطلوب و اثر بخش انجام دهد [۵].

اداره کننده به نظر بیشتر مردم مهمترین نقش مدیر کلاس درس، همان نقش مدیر بودن است. این نقش در دو قرن اخیر با وجود مطرح شدن دیگر نقش های مدیریتی همچنان پا برجا مانده است. در اجرای این نقش مدیر کلاس درس باید منابع مالی، مادی و انسانی را در جهت دستیابی مؤثر کلاس درس به اهدافش، تأمین، سازماندهی و هماهنگی کند. در واقع مدیر باید با ارائه راهکارها و پیشنهادهایی کارایی کلاس درس را افزایش دهد. اگرچه در این نقش مهمترین کار مدیر آن است که وظایف و مسئولیت هایش را به خوبی انجام دهد، اما این نقش زمانی می تواند بازده و کارایی لازم را داشته باشد که در کنار ایفای دیگر نقش های مدیریتی صورت پذیرد. [۶].

سرپرست تدریس: نقش مدیر کلاس درس به عنوان سرپرست تدریس سابقه طولانی دارد. اگرچه از ابتدا، بیشتر نقش اداره کننده را داشته است، ولی شاید بتوان گفت که نقش سرپرست تدریس عامل اصلی موجودیت شغل مدیر است. اما به دلیل تعاریف و برداشت‌های مختلف از این نقش، مدیری که می‌خواهد نقش سرپرست تدریس را ایفا کند، با مشکلات و ابهاماتی مواجه می‌شود. مثلاً برخی اعتقاد دارند که هر فعالیتی که مدیر در جهت بهبود تدریس انجام می‌دهد، فعالیت مدیریتی است. اما برخی دیگر معتقدند که مدیران باید در فعالیتهای دیگری مانند بازدید از کلاس‌های درس شرکت کنند، اما معلمان ممکن است مدیران را دارای تخصص کافی ندانند و از این رو توصیه‌های آنها را مفید و مؤثر تلقی نکنند. با وجود تمامی این تضادها و اختلاف نظرات، مدیران باید در ایفای این نقش تمامی سعی خود را به کار گیرند. زیرا کیفیت و چگونگی تدریس بطور مستقیم بر اهداف کلاس درس که همان پیشرفت یادگیری در ناظم: در تحقیقات انجام شده، نقش انضباطی مدیر کلاس درس بسیار با اهمیت و قابل توجه است. در تحقیقی، والدین و معلمان برقراری نظم و انضباط را یکی از نقش‌ها و یا حتی مهمترین نقش مدیر کلاس درس ذکر کرده‌اند. دانش‌آموزان نیز مدیر کلاس درس را بعنوان یک انضباط دهنده می‌دانند، اگرچه ممکن است دیدگاهی منفی در مورد نقش مدیر داشته باشند. از طرف دیگر به نظر می‌رسد چون از دیرباز واژه ناظم، برداشت‌های منفی را به همراه داشته است و فعالیت‌های مربوط به این نقش معمولاً خسته کننده و ناخوشایند است، مدیران کلاس درس تمایل چندانی به ایفای این نقش ندارند و آن را به معاونان خود واگذار می‌کنند. اگرچه در شرایط فعلی، مفاهیم انضباطی بیشتر بر روش‌های مثبت بهبود رفتار دانش‌آموزان تاکید دارد، ولی با این حال ارتباط با مسایل تربیتی و رفتاری دانش‌آموزان، مسئولیتی مشکل و سنگین است و به همین علت مدیران نسبت به این امر، واکنش منفی نشان می‌دهند. اما از آنجا که مسایل انضباطی در مدارس همچنان یک مشکل اساسی باقی خواهد ماند، لازم است که مدیر یا معاونان او علیرغم میل باطنی به ایفای نقش انضباطی خود ادامه دهند [۸]

تسهیل کننده روابط انسانی: مدیر برای نیل به اهداف کلاس درس باید در جهت برآوردن نیازهای شخصی پرسنل خود و ایجاد روابط همکاری و هماهنگی میان آنها تلاش کند. اصولاً یکی از مهمترین نقش‌های مدیر، ایجاد روابط انسانی خوب با کارکنان کلاس درس است و خصوصاً در دو زمینه یعنی بالا بردن روحیه معلمان و ایجاد جو انسانگرایانه در کلاس درس بسیار حائز اهمیت است. در حقیقت ایجاد روابط انسانی در محیط کلاس درس یکی از عوامل اصلی در تحقق اهداف آن است. [۹]

انتظارات دانش‌آموزان از نقش مدیر کلاس درس

- ۱- سازماندهی گروه‌های مشورتی با حضور نمایندگانی از تمامی گروه‌های ذینفع در کلاس درس.
- ۲- تشویق و استفاده از توصیه‌های افراد یا گروه‌های مشورتی در جهت حل مسائل کلاس درس.
- ۳- اقدامات سریع در جهت متوقف کردن رفتار نامناسب افراد و گروه‌ها.
- ۴- توبیخ افراد یا گروه‌ها بدون اعمال زور و تهدید.
- ۵- توضیح خط مشی‌ها، عملکردها، روندها و قوانین و مقررات به دانش‌آموزان. - اجتناب از سانسور کردن نوشته‌ها، کتاب‌ها و بحث‌های دانش‌آموزان.
- ۷- کمک مستقیم به یادگیری دانش‌آموزان.
- ۸- استفاده از اختیارات به نفع دانش‌آموزان.
- ۹- تشویق و برانگیختن دانش‌آموزان برای حداکثر تلاش.
- ۱۰- محافظت از سلامت و رفاه دانش‌آموزان. [۱۰]

انتظارات معلمان از نقش مدیر کلاس درس

- ۱- مدیر کلاس درس باید معلمان خود را در موضوعات و مسایل انضباطی دانش‌آموزان حمایت کند.
- ۲- مدیر کلاس درس باید معلمان را همکاران حرفه‌ای خود بداند.
- ۳- معلمان از مدیر کلاس درس انتظار دارند که آنها را درک کند و برای صلاحیت کار آنها احترام قایل شود.
- ۴- معلمان از مدیر کلاس درس انتظار دارند، که رفتارهای منصفانه و روشنی برای آنها تعیین کند.

- ۵- معلمان از مدیر کلاس درس انتظار دارند تا به طور مداوم با آنها در ارتباط باشد و از اعمال محدودیت در ایده‌های نو و آزادیشان پرهیز کند.
- ۶- مدیر کلاس درس باید فرصت مشارکت معلمان، در تصمیم‌گیری‌های کلاس درس را فراهم آورد.
- ۷- معلمان از مدیر کلاس درس انتظار دارند که فرصت تصمیم‌گیری‌های فعال در توسعه مواد درسی و کنترل دانش‌آموزان را فراهم کند.
- ۸- معلمان تأکید می‌کنند که اگر قرار است عضو کمیته‌ای باشند، کمیته مزبور باید قدرت تصمیم‌گیری داشته باشد.

[۱۱]

انتظارات والدین از نقش مدیر کلاس درس

- ۱- روابط با گروه‌های والدین محله را توسعه دهد.
- ۲- انجمن والدین را سازماندهی می‌کند.
- ۳- با انجمن والدین همکاری کند.
- ۴- اهداف، برنامه‌ها و عملکرد کلاس درس را برای مردم توضیح دهد.
- ۵- والدین را به طور انفرادی بشناسد.
- ۶- به شکایت والدین رسیدگی کند.
- ۷- با والدین روابط دوستانه ایجاد کند.
- ۸- پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را به والدین گزارش دهد.
- ۹- با برقراری نظم و انضباط در کلاس درس، از دانش‌آموزان مواظبت کند.
- ۱۰- به دانش‌آموزان توجه و علاقه شخصی داشته باشند. [۱۲]

نظام اداری کلاس درس

- در بعد نظام اداری کلاس درس، انتظار می‌رود مسئولان یک کلاس درس استاندارد موارد زیر را مدنظر داشته باشند:
- * استفاده از روش‌های جدید مدیریت، از جمله مدیریت وقت، مدیریت اطلاعات و... در امر اداره کلاس درس،
 - * راه‌اندازی شوراهای گوناگون درون کلاس درس‌ای و توجه ویژه به ستادهای تربیتی و شوراهای مدارس،
 - * تشکیل جلسات پربر، مستمر، با برنامه و از پیش سازمان‌دهی شده شورای دبیران و آموزگاران در کلاس درس،
 - * تشکیل گروه‌های آموزشی در بین معلمان (هم‌پایه و هم‌رشته)،
 - * مکانیزه کردن نظام‌های اداری کلاس درس براساس نیاز و به‌تدریج و به‌دور از هرگونه تجمل‌گرایی و فارغ از هر نوع توجه اسباب‌بازی‌گونه به نظام‌های مکانیزه،
 - * استفاده از نظریات دانش‌آموزان، کارکنان و اولیای فراگیرندگان براساس اجرای نظام مدیریت مشارکتی از طریق دریافت پیشنهادها و گسترش این نظام تا سطح مدیریت کیفیت فراگیر،
 - * تقسیم مسئولیت‌های داخل کلاس درس بین گروه‌های دانش‌آموزی و تقویت روحیه تعاون و همکاری در بین دانش‌آموزان،
 - * قانونمند کردن مدارس براساس ضوابط و دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و جمع‌آوری و تحلیل بازخوردهای ناشی از اجرای دستورالعمل‌ها و انعکاس آنها به مقامات ذی‌صلاح برای اصلاح،
 - * استفاده مستمر و برنامه‌دار از اولیای دانش‌آموزان در کلیه امور اداری، آموزشی و پرورشی کلاس درس با یک برنامه از پیش تعیین‌شده،
 - * تدوین و اجرای برنامه یک‌ساله آموزشگاه شامل کلیه فعالیت‌های اداری، آموزشی و پرورشی. لازم است این برنامه در تابستان هر سال انتشار یابد، البته بعد از اجرای چند برنامه یک‌ساله، می‌توان در مورد تدوین برنامه‌های پنج‌ساله و بیشتر نیز اقدام کرد.

*توجه ویژه به امر کلاس‌بندی بهینه،

*انجام دادن سریع کلیه امور اداری در سطح کلاس درس، [۱۳].

بعد گروه‌های دانش‌آموزی کلاس درس (محور دانش‌آموزان)

در بعد دانش‌آموزی مدارس موفق، انتظار می‌رود لاقلاً یازده مقوله زیر مورد توجه قرار گیرد:

*تشکیل گروه‌های مباحثاتی،

*تشکیل گروه‌های مطالعاتی،

*تشکیل انجمن‌های علمی،

*استفاده از فراگردهای یادگیری دانش‌آموزمدار و یادگیری مشارکتی در کلیه امور اداری، آموزشی و پرورشی کلاس

درس،

*آموزش «روش‌های مطالعه»، «برنامه‌ریزی درسی و استفاده بهینه از وقت» و «روش‌های موفقیت تحصیلی» به

دانش‌آموزان،

*ترتیب بازدیدهای علمی، فرهنگی، مذهبی و اعتقادی مستمر،

*توجه ویژه به امر تحقیقات دانش‌آموزی و اختصاص بخشی از نمره امتحانی فراگیرندگان به این امر،

*ایجاد فرهنگ توجه ویژه به دروس هنر (از ابعاد متفاوت آن، مانند: نقاشی، خط، موسیقی و...) انشاء، ورزش و شناخت

حرفه‌ها و فنون، و تنظیم برنامه‌های متنوع برای این دروس در سطح کلاس درس،

*انجام دادن مشاوره‌های گوناگون تحصیلی، تربیتی و شغلی با دانش‌آموزان و راه‌اندازی نظام مدون هدایت تحصیلی و

شغلی در کلاس درس برای توزیع مناسب دانش‌آموزان در مشاغل و رشته‌های تحصیلی مورد نیاز جامعه،

*آموزش کلیه امور اداری کلاس درس شامل: «قوانین و مقررات کلاس درس»، «آیین‌نامه‌های امتحانات، انضباطی و...»

و سایر دستورالعمل‌ها و قوانین مرتبط با دانش‌آموزان،

*ترویج عنصر خلاقیت در سطح دانش‌آموزان، آموزش روشهای پرورش خلاقیت و تاکید بر خلاقیت، نوآوری و تفکر

دانش‌آموزان به جای تأکید برحافظه‌پروری محض (در این میان دروس هنر، انشا و علوم پایه ارزش ویژه‌ای می‌یابند). [۱۴]

بعد نظام پرورشی کلاس درس

در بحث نظام پرورشی مدارس استاندارد، آنچه در مدارس کشور ما باید انجام شود، با آنچه در مدارس برتر سایر کشورها

انجام می‌شود، باید تا حد زیادی متمایز باشد. در واقع، بحث پرورشی در کشور ما، علاوه بر آن که با روحیات، خلیات،

تمنیات و نیازهای فراگیرندگان مرتبط است، به‌طور ویژه‌ای با مباحث مذهبی - اسلامی نیز درآمیخته است. بنابراین، انتظار

می‌رود که در مدارس استاندارد، مؤلفه‌های زیر موردتوجه قرار گیرد:

*توجه خاص به فرهنگ پربر اسلام و مذهب گران‌سنگ شیعه و تمسک به ائمه معصومین (علیهم‌السلام) و فرهنگ

ویژه اهل تسنن در مناطق سنی‌نشین در امور عمومی کلاس درس به‌صورت جدی و عملی و به‌دور از ظواهر،

*ترویج فرهنگ قرآن کریم، تشکیل خانه‌های نور در کلاس درس و آشنا کردن فراگیرندگان با مفاهیم، معانی و

مصادق‌های عملی قرآن کریم،

*ترویج فرهنگ نماز در بین دانش‌آموزان و اقامه نماز جماعت به‌منزله محور جدی امور کلاس درس به‌صورت یک

فعالیت داوطلبانه،

*توسعه فرهنگ ولایت و رهبری در کلاس درس،

*توسعه فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر در حکم یک اصل در میان دانش‌آموزان،

*ترویج تربیت سیاسی، مذهبی - دینی، هنری و... در میان فراگیرندگان،

*ایجاد پیوند و تعمیق رابطه عاطفی بین دانش‌آموزان و خاندان عصمت و طهارت (ع) و سیره اهل‌البیت علیهم‌السلام،

*رشد و توسعه فضایل اخلاقی براساس ایمان به‌خدا و تقوا،

*برگزاری مسابقات فرهنگی و هنری متنوع در کلاس درس و تغییر مکرر در شکل برگزاری آن‌ها، به‌منظور جذب فراگیرندگان،

*توجه ویژه به تبلیغات جذاب، هدفدار، به‌روز و بهینه در کلاس درس،

*کیفی کردن فعالیت‌های پرورشی و توجه به اهداف پرورشی نظام آموزشی به‌صورت خرد و کیفی کردن هر یک از اهداف،

*توجه خاص به راه‌اندازی و نیز بهره‌برداری بهینه از تشکلهای دانش‌آموزی برای اداره امور کلاس درس،

* در کنار دانشگاه‌های علوم تربیتی، پژوهشکده تعلیم و تربیت وزارت آموزش و پرورش، رهبری مدارس استاندارد احتمالی را به‌عهده بگیرد یا برای الگوبرداری مدارس کشور، تبدیل چند کلاس درس عادی به کلاس درس استاندارد را سرپرستی و مدیریت کند.

*در انتخاب دانش‌آموز برای مدارس استاندارد، باید از توزیع عادی هوش، استعداد و توانمندی دانش‌آموزان استفاده و از گزینش یک گروه دانش‌آموز با شرایط خاص برای این قبیل مدارس خودداری شود.

*مدارس استاندارد با آموزشگاه‌های علوم تربیتی یکسان انگاشته نشود و از اجرا کردن طرح‌هایی که قطعیت نظری آن‌ها به اثبات نرسیده است، خودداری شود.

*کار پیشرفت مدارس استاندارد با مطالعات تطبیقی ویژه و در مقایسه با مدارس استاندارد جهان، به‌صورت نشریات ادواری ویژه در اختیار مدرسی قرار گیرد که در راه استاندارد شدن گام برداشته‌اند. [۱]

راههای ایجاد پویایی و نشاط در فضای فیزیکی کلاس درس

- رنگ آمیزی ایجاد فضای سبز و درخت کاری در محیط آموزشگاه توسط گروههای دانش‌آموزی

- تقویت کارگاه و آزمایشگاه و فعال کردن دانش‌آموزان در زمینه‌ی فراگیری درسها، با اجرای عملی و اجرا توسط خود

آنان

- ایجاد فضای مناسب برای کتابخانه و استفاده از سخنان ائمه و بزرگان در خصوص مطالعه و تشویق و ترغیب دانش

آموزان به مطالعه و پژوهش

- جمع‌آوری نظرات دانش‌آموزان در خصوص فضا و تزئینات کلاسها

- نصب صندوق انتقادات و پیشنهادات و در نظر گرفتن ضمانت اجرایی برای پیشنهادهای معقول دانش‌آموزان

- تهیه‌ی تابلویی برای نصب عکسهای انتخابی و جذاب دانش‌آموزان تلاشگر، خلاق و هنر آفرین

- زیبا سازی در ورودی و دیوارهای بیرونی با جملات مناسب

- آموزش به دانش‌آموزان برای استفاده‌ی صحیح از امکانات

- اجرای نرمش صبح گاهی در مراسم آغازین با نوار

- استفاده از زنگهای موزیکال به جای زنگهای اخبار

- استفاده‌ی دانش‌آموزان از رنگهای شاد در پوشش خود. [۲]

بحث و نتیجه‌گیری

از مباحث فوق نتیجه گرفته می‌شود که مدیریت کلاس درس توجه بیشتر را به کیفیت و فرآیند محوری می‌دهد که

در پیشبرد امور و بهبود بخشیدن به مدیریت کلاس درس باید به همه موارد، امکانات و روش‌ها توجه نمود. چراکه اگر در

مدیریت کلاس درس فقط امکانات سخت افزاری مانند ساختمان، حیاط کلاس درس، سالن، اتاق‌ها، وسایل کمک آموزشی

، آزمایشگاه و کارگاه و... را فراهم نماییم اما برنامه مناسب، روش صحیح و محتوای ارزشمند نداشته باشیم هیچ نتیجه و بهره

ای نخواهیم برد، برعکس هم اگر به فرآیند سیستم توجه جدی نماییم اما امکانات سخت افزاری که بعنوان پشتیبانی سیستم

کلاس درس هستند را تامین نماییم چندان در کار خود توفیقی نخواهیم داشت.

منابع و مأخذ

- [۱] آقازاده، محرم (۱۳۹۶) کلیدهای مدیریت، مجله رشد مدیریت کلاس درس، شماره ۳، آذر
- [۲] آقازاده، محرم (۱۳۹۹) نگاهی به شاخص‌های کلاس درس استاندارد، مجله رشد مدیریت کلاس درس، سال دوم، شماره ۹.
- [۳] بهرنگی، محمدرضا، (۱۳۹۷) مدیریت آموزشی و آموزشگاهی، تهران، ناشر مولف.
- [۴] پارکینسون، نورث؛ کوت، سائیز. (۱۳۹۹). اندیشه‌های بزرگ در مدیریت. ترجمه مهدی ایران نژاد پاریزی. تهران، مرکز آموزش بانکداری بانک ملی ایران.
- [۵] پرهیزکار، کمال، (۱۳۹۸) تئوریهای مدیریت، تهران، انتشارات آگاه.
- [۶] تورانی، حیدر، (۱۳۹۷) مدیریت فرآیندمدار در کلاس درس، تهران، نشر افراز
- [۷] تورانی، حیدر، (۱۳۹۸) کیفیت بخشی آموزش و پرورش دوره ابتدایی ...، تهران، انتشارات مروارید.
- [۸] جاسبی، عبدالله (۱۳۹۸)، اصول و مبانی مدیریت، دانشگاه آزاد، تهران.
- [۹] حمزه بیگی، طیبیه، مقصودی، مجتبی. (۱۳۹۹). نگرشی بر برنامه درسی مبتنی بر فن آوری اطلاعات و نظام مدیریت یادگیری، انجمن برنامه ریزی درسی ایران.
- [۱۰] دسلر، گری. مبانی مدیریت، ترجمه، داوود مدنی. (۱۳۹۸). تهران، انتشارات آرین.
- [۱۱] رضاییان، علی، (۱۳۹۹ش) مبانی سازمان و مدیریت، تهران، انتشارات سمت
- [۱۲] شریعتمداری، علی (۱۳۹۷)، جامعه و تعلیم و تربیت، چاپ هفتم، امیرکبیر، تهران.
- [۱۳] شوچی، شیبیا، رویکرد نوین مدیریت کیفیت در آمریکا، مترجم اقدسی، محمد، (۱۴۰۰) تهران، نشر آبیژ
- [۱۴] شیرازی، علی (۱۳۹۳)، مدیریت آموزشی، جهاد دانشگاهی، مشهد.